

- Використання на виробництві нових технологій, устаткувань, які є більш безпечними для працівників;
- Розподіл функціональних обов'язків працівників на виробництві з урахуванням індивідуально-типологічних особливостей (наприклад, темперамент).

Варто зазначити, що згідно закону України про охорону праці [2], роботодавець повинен забезпечити працівника безпечними та комфортними умовами праці, до того ж повна відповідальність за це лежить на керівнику, проте все – таки необхідно пам'ятати і те, що сам працівник самостійно відповідає за своє життя та здоров'я.

Список використаних джерел:

1. Безпека життєдіяльності людини: Навчальний посібник. – 5-те видання, стереотип. – Л.: Львів. банк. ін-т, 2000. – 216 с.
2. Закон України Про охорону праці (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 49, ст. 668).
3. Основи охорони праці: Підручник. 21ге видання, доповнене та перероблене. / К.Н. Ткачук, М.О. Халімовський, В.В. Зацарний, Д.В. Зеркалов, Р.В. Сабарно, О.І. Полукаров, В.С. Коз'яков, Л.О. Мітюк. За ред. К.Н. Ткачука і М.О. Халімовського. – К.: Основа, 2006–448 с.
4. Охорона праці: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. Геврика Є.О. – Львів, 2000. – 280 с.

Вінтюк Ю.В.

*кандидат психологічних наук, доцент,
Національний університет «Львівська політехніка»*

ДЕГРАДАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ ЯК ПЕРЕШКОДА НА ШЛЯХУ РОЗБУДОВИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Несприятливі соціально-економічні умови у нашому суспільстві, нездатність подолати хронічну соціально-економічну кризу, змушують знову шукати можливості для кардинального покращення ситуації. Адже давно стало очевидним, що здобуття нашою державною незалежності не стало могутнім поштовхом до активізації суспільних процесів: розвитку освіти, науки, культури, зростання виробництва та добробуту населення. Натомість деструктивні процеси у суспільстві не лише не припинилися, але й мають тенденцію до подальшого поширення. Постає питання: чому наше суспільство не може скористатися зі здобутої незалежності, як і з власної державності, за яку сотні років боролися кращі представники нашого народу? Чому визволення від тоталітарного гніту – який був наявним за доби соціалізму – не стало вирішальним чинником, що відкриває шлях до суспільного прогресу? Які сили обумовлюють соціально-економічні процеси у сучасному, пострадянському суспільстві? Необхідність пошуку відповіді на ці питання зумовлює актуальність даного дослідження.

Мета роботи: простежити можливості впливу особистісного розвитку громадян на ситуацію у нашій державі.

Дана робота є продовженням попереднього дослідження [1]; в якому, зокрема, досліджувалася залежність стану справ у суспільстві від рівня особистої свободи та особистісного розвитку громадян. Зокрема, відзначалося, що спроби подолати затяжну кризу – в якій вже не перше десятиліття перебуває наша держава – є малоефективними, оскільки вони провадяться без врахування тих факторів, які її

спричинили. Досі не дали достовірного результату зусилля фахівців, які намагалися знайти відповідь на питання: чим спричинена сьогоднішня тотальна криза в Україні, яка охопила всі сфери суспільної діяльності? Адже ні наявних благ, ні природних ресурсів, ні можливостей їх використання не стало менше. Щоб це з'ясувати, потрібно враховувати не тільки зовнішні (суспільні), але і внутрішні (особистісні) передумови соціального благополуччя. Для забезпечення гармонії між ними повинна встановитися певна відповідність. Що заважає ефективному використанню наявних можливостей? Оскільки гармонія людини з середовищем досягається в діяльності – спрямованій на перетворення дійсності, – необхідно враховувати передусім внутрішні складові результату такої взаємодії [1, с. 194].

В процесі пошуку можливих причин становища, що склалося, відзначалося, що нормальне функціонування соціальної системи можливе лише за наявності певних показників усіх суб'єктів взаємодії – якими виступають якості особистості. В протилежному випадку взаємодія між окремими ланками системи порушується, вона розузгоджується; і в разі систематичного повторення подібних збоїв неминуче зазнає занепаду та руйнування. Причому цей процес має лавиноподібний характер, тому що – в силу взаємозалежності всіх елементів суспільної системи – розузгодження в одних місцях спричинює збої в інших її ланках. Оскільки будь-яка діяльність, суспільна у т. ч., здійснюється особистістю, постає необхідність врахування закономірностей впливу індивідуальних особистісних якостей на стан справ у суспільстві. Особистість – елементарна складова суспільства – тому її неблагополуччя, якщо воно стає масовим явищем, неминуче має наслідком неблагополуччя в суспільстві загалом. Відтак, стає зрозумілою причина проблеми, яка перебуває в центрі розгляду: як незалежність держави (свобода суспільства), так і стан справ у ньому напряму залежать від свободи особистості та рівня її розвитку; оскільки будь-які соціальні обмеження детермінують її розвиток.

Відзначалося також, що суспільна діяльність за радянської доби відбувалася в умовах тотального духовного поневолення мас. Все це спричинило до відриву від народних духовних традицій, в яких здійснювалося формування світогляду і життєвих переконань людей, – саме тих якостей, які складають найвищу ступінь у структурі особистості та визначають її позицію стосовно суспільства. А це зробило можливим руйнування культурних здобутків, розрив традицій, спричинило деформацію духовності, прогресування особистісного інфантилізму і розвиток неповноцінності. Результатом ідеологічного гніту стала руйнація особистості, яка пала жертвою системи: позбавлена свободи, – передусім свободи розвитку – вона зазнала деградації. Тому, навіть при тому, що зовнішні умови не зазнали суттєвих змін, суспільне виробництво в попередніх масштабах, а тим більше його нарощування стало неможливим. Іншими стали не умови життєдіяльності, а люди, які не можуть скористатися наявними ресурсами.

У результаті було встановлено, що саме деградація особистості – найважча спадщина доби тоталітаризму – стала причиною затяжної соціально-економічної кризи, як в Україні, так і на всьому пострадянському просторі. З огляду на це видається перспективним підхід, що його запропонував американський психолог А. Маслоу: шлях до свободи особистості він розглядає як намагання людини реалізувати всі наявні у неї можливості. Відсутність самостійності – як нерозвиненість особистісних потенцій – має своїм проявом суспільний інфантилізм. Проте процеси, які призвели до деградації особистості, не припинилися до сьогодні, тому, незважаючи на всі зусилля, виправити ситуацію в нашій країні на краще досі не вдалося. Дана проблема потребує глибокого і різнобічного вивчення, а також відповідних зусиль для її виправлення, на найвищому державному рівні.

Для подолання затяжної соціально-економічної кризи пріоритети державної політики й активність соціальних інституцій потрібно спрямовувати на сфери суспільної діяльності, метою яких є формування особистості, оскільки саме свобода особистості, а відтак і рівень її розвитку є необхідною умовою нарощення потенціалу суспільства та забезпечення суспільного прогресу, у всіх галузях, як руху до благополуччя й благоденства, як кожної особи, так і держави.

Список використаних джерел:

1. Вінтюк Ю. В. Свобода особистості і поступ суспільства // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – 2002. – Вип. 10. – С. 193–201.

Восвода З.В.

студентка,

Науковий керівник: Адамська З.М.

кандидат психологічних наук, доцент,

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

ПРОФЕСІЙНІ ЦІННОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Сучасний період характеризується суттєвими змінами в усіх сферах життєдіяльності людини, які особливо позначаються на характері й структурі цінностей як окремої особистості, так і суспільства загалом. Проблема цінностей була і є предметом аналізу філософів, психологів, соціологів та інших вчених. Особливої актуальності вона набула сьогодні, в період переоцінки системи цінностей, принципів моральності та ідеалів. А тому виникає потреба у поверненні до першоджерел розвитку цінностей, до їх первинного трактування, що дасть змогу глибше зрозуміти їх теоретичну сутність.

Серед зарубіжних вчених проблему цінностей особистості досліджували: С. Морісс, М. Рокич, С. Фельдман, В. Франкл Ш. Шварц та ін. У вітчизняній психології проблема цінностей особистості розглядається в дослідженнях М. Алексєєвої, Б. Ананьєва, Г. Балла, М. Боришевського, Б. Братуся, З. Карпенко, Г. Костюка, В. М'ясищева, Г. Радчук, С. Рубінштейна, В. Ядова та ін.

Зокрема, в американській соціальній психології найпоширенішою є концепція М. Рокича, який під цінностями розуміє принципи життя, що визначають те, як необхідно поводитися людині. Розробивши ідею термінальних та інструментальних цінностей, під термінальними цінностями дослідник розуміє переконання, які відносяться до цілей або кінцевих станів, до яких прагне людина (щастя, мудрість, благополуччя тощо). Інструментальні ж цінності зачіпають уявлення про бажані методи досягнення термінальних цінностей (наприклад, акуратність, вихованість, толерантність тощо) [6].

Відповідно цінності особистості характеризуються такими ознаками:

- витоки цінностей простежуються в культурі, суспільстві і особистості;
- вплив цінностей простежується практично в усіх соціальних феноменах, що заслуговують вивчення;
- загальна кількість цінностей, які є надбанням людини, порівняно невелика;
- всі люди володіють одними і тими ж цінностями, хоча й у різній мірі;
- цінності організовані в системи [6].